

DODATAK 2.

PRILOG POLITICI U ZNANOSTI I VISOKOM OBRAZOVANJU

IZOSTANAK PRAVNE SIGURNOSTI U ZNANOSTI I VISOKOM OBRAZOVANJU

IZOSTANAK PRAVNE I DEMOKRATSKE KULTURE I ODGOVORNOSTI

Poštivanje zakona i utvrđenih procedura kao primarnog pokazatelja transparentnosti u radu, temelj je demokratskog društva u cjelini, a osobito se to odnosi na akademsku i istraživačku zajednicu. Međutim, umjesto da kao mjesto ideje, kreacije i slobode bude primjer, uzor i poticaj, ta je zajednica u smislu zakonitosti, transparentnosti i demokratičnosti svog rada i djelovanja, a posljedično i razine pravne sigurnosti, postala samo odraz istovjetnog poraznog stanja društva u cjelini.

Kao i u društvu, i u toj se zajednici pod utjecajem pojedinaca i interesnih skupina relativiziraju najviši etički standardi, ne provode se zakoni, a propisane procedure ispunjavaju se kao forma bez sadržaja sa svrhom opravdanja propusta ili u suštini pogrešnih, neetičnih ili nezakonitih postupaka. Kao i društvo u cjelini, akademska i istraživačka zajednica je postala fragmentirana, apatična i nemoćna oduprijeti se procesima i pojavama koje ih iznutra nepovratno razaraju i dovode u stanje pravnog i stvarnog kaosa u kojem ne može ispuniti svoje temeljne zadaće i odgovornosti.

❖ NEKONZISTENTAN ZAKONSKI OKVIR KAO PRVA PREPREKA U PODIZANJU RAZINE PRAVNE SIGURNOSTI U SUSTAVU

U sustavu znanosti i visokog obrazovanja na snazi je Zakon o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju (NN broj 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 2/07 - OUSRH, 46/07, 45/09, 63/11, 94/13, 139/13, 101/14 - O, RUSRH, 60/15 - OUSRH i 131/17) koji je mijenjan i dopunjavao ukupno dvanaest puta. U pravnoj teoriji smatra se da je konzistentnost zakona moguće osigurati unutar ukupno tri izmjene i dopune zakona. Na pravnu nesigurnost u sustavu znanosti i visokog obrazovanja upozorio je i sam Ustavni sud Republike Hrvatske, apostrofirajući potrebu donošenja novog cjelovitog zakona¹. Međutim, **umjesto prave skrbi za sustav znanosti i visokog obrazovanja koju bi izvršna i zakonodavna vlast trebala pokazati putem predlaganja i donošenja nasušno potrebne sveobuhvatne adekvatne i relevantne pravne regulative usklađene s dugoročnim obvezujućim opredjeljenjima sadržanim u važećim strateškim dokumentima i utemeljene na racionalnim metodama analize postojećeg stanja**, intervencije i prijedlozi intervencija u zakonodavstvo u ovom području u proteklom su se razdoblju svodile na neprikriveno udovoljavanje klijentelističkim interesima utjecajnih pojedinaca ili skupina, a na štetu sustava u cjelini².

Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije koju je 2014. godine donio Sabor Republike Hrvatske (NN 124/2014), unatoč svim svojim manjkavostima, obvezujući je dokument za sva tijela koja na bilo koji način

¹ Ustavni sud Republike Hrvatske je u svojoj Odluci i rješenju broj: U-I-5578/2013 i U-I-3633/2014 od 18. srpnja 2014. upozorio da je u sustavu znanosti i visokog obrazovanja potrebno osigurati funkcionalan, konzistentan i provediv normativni okvir obzirom da isti „obiluje kolizijama, nesuglasnostima i neusklađenostima“.

² Tako je 2017. godine za vrijeme ministra prof.dr.sc. Pave Barišića predloženo donošenje izmjena i dopuna Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju poznatih i pod nazivima „Lex Boras“ i „Lex Barišić“. Te se izmjene nisu na ozbiljan način nisu bavile rješavanjem niti jednog ključnog problema u sustavu, ali su zato vrlo detaljno razrađivale odredbe o pravima i obvezama rektora, mogućnosti nastavka rada poslije 65. godina života bez potrebe udovoljavanja kriterijima izvrsnosti, pa čak u uvjetima kad za to i nema iskazane potrebe na sastavnicama te odredbe o onemogućavanju sankcioniranja etičkih prijestupa koji u vrijeme počinjenja nisu bili propisani etičkim kodeksima sastavnica. Izmjene i dopune s druge strane nisu niti jednom odredbom zahvatile tada najveći problem u sustavu - problem neadekvatnog zapošljavanja tristotinjak mladih istraživača (doktoranada Hrvatske zaklade za znanost) kojima je radni odnos poslije isteka dvije godine trajanja ugovora o radu na određeno vrijeme sačuvan samo radi konstantnog i upornog pritiska Sindikata i za čije zapošljavanje ni sada ne postoji primjereno reguliran zakonski okvir. Samo radi ogromnog pritiska javnosti i dijela akademske zajednice, nakon provedene javne rasprave, od prijedloga izmjena i dopuna Zakona se opravdano odustalo.

sudjeluju u kreiranju sustava znanosti i visokog obrazovanja te ne ostavlja prostor arbitrarnom uređivanju tog područja sukladno bilo čijim preferencijama ili parcijalnim interesima.

❖ **NEODGOVORAN I NEVJERODOSTOJAN PRISTUP ZAKONODAVNE, IZVRŠNE, SUDSKE I SVEUČILIŠNE VLASTI KAO UZROK RUŠENJA ETIČNOSTI I DEMOKRATIČNOSTI SUSTAVA**

Na nedopustiv odnos izvršne i zakonodavne vlasti prema akademskoj i istraživačkoj zajednici ukazuje i činjenica da Hrvatski sabor više od pune tri godine (2011. -2014.) u Odbor za etiku u znanosti i visokom obrazovanju, kao najviše zakonom osnovano savjetodavno i stručno tijelo za promicanje etičkih načela i vrijednosti u tom sustavu, nije imenovao članove, a čime je u navedenom razdoblju onemogućio njegovo djelovanje. I dok države na puno višem stupnju društvenog, znanstvenog i tehnološkog razvoja razumijevaju **potrebu osiguravanja beziznimnog poštivanja etičkih standarda i principa u akademskoj i znanstvenoj zajednici i sukladno tome imaju detaljno uređene sustave sprečavanja, otkrivanja i sankcioniranja etički neprihvatljivih djela**, zakonodavna i izvršna vlast u Republici Hrvatskoj uz svesrdnu pomoć Sveučilišta u Zagrebu i Ustavnog suda³, najviše tijelo za pitanja etike u sustavu znanosti i visokog obrazovanja u našoj zemlji potpuno su marginalizirale svodeći ga na tijelo s ovlašću pukog konstatiranja etičkih prijestupa, bez mogućnosti da dalje na bilo koji način postupi prema počinitelju djela. Takvo pozicioniranje Odbora za etiku osobito je štetno u aktualnim okolnostima funkcioniranja sustava znanosti i visokog obrazovanja u Hrvatskoj, u kojima općenito govoreći ne postoji dovoljna zainteresiranost većine visokih učilišta i znanstvenih institucija za etička pitanja i kada te institucije objektivno nisu u mogućnosti osigurati nepristrana i objektivna povjerenstva za prosudbu etičkih prijestupa, a izostanak sankcija je učestala praksa čak i u slučajevima teškog kršenja etičkih kodeksa. Deklariranja etičkih i drugih prijestupa, bez njihovog adekvatnog sankcioniranja sustavu ne pomaže, već u njega dodatno unosi nemir te prema njemu opravdano stvara nepovjerenje.

Polazeći od utvrđenja da se stavovi o interesima i prioritetima u akademskoj i znanstvenoj zajednici mogu razlikovati, ali da u pogledu temeljnih vrijednosti te zajednice razilaženja ne smiju i ne mogu postojati, nije li posve irelevantno koja institucija o tim vrijednostima skrbi sve dok to radi časno i efikasno? Svaki put kada bilo koja institucija nekoga osnovano i argumentirano prozove za etički prijestup, trebalo bi biti nesporno da postupi u korist akademske zajednice i društva u cjelini.

Inzistiranje na beziznimnom poštivanju etičkih standarda i principa u akademskoj i znanstvenoj zajednici i sukladno tome detaljno uređenje sustave sprečavanja, otkrivanja i sankcioniranja etički neprihvatljivih djela ujednačenog na nacionalnoj razini imperativ je pravne katarze.

❖ **POVEĆANJE POVJERENJA KAO PRETPOSTAVKE RAZVOJA KULTURE UPRAVLJANJA U SUSTAVU**

Nepovjerenje je osnovna odrednica odnosa Ministarstva znanosti i obrazovanja prema većini ustanova u sustavu znanosti i visokog obrazovanja. Umjesto učinkovitih alata za rješavanje unutar institucionalnih problema koje bi Ministarstvo kao dio izvršne vlasti i javni servis ustanovama u sustavu trebalo ponuditi da same učinkovito rješavaju nedostatke i slabosti u upravljanju, Ministarstvo uspostavlja neučinkovite i teško provedive sustave kontrole nad cjelokupnim radom ustanova. Iako se za pojedina visoka učilišta i javne znanstvene institute nesporno može konstatirati da su im autonomija sveučilišta i akademske slobode paravan kojim zaklanjaju nenamjensko i neodgovorno trošenje javnog novca, to je pojava koju treba suzbiti stvaranjem pravnog okvira za njegovo učinkovito detektiranje i sankcioniranje. Međutim takvo stanje na ustanovama gdje ono postoji ne može biti opravdanje za odvođenje cjelokupnog sustava u

³ Na prijedlog rektora Sveučilišta u Zagrebu prof.dr.sc. Damira Borasa (kojim je u bitnom utvrđeno da je Odbor za etiku izvansveučilišno tijelo čijim se djelovanjem narušava autonomija sveučilišta), Ustavni sud RH je 25. travnja 2017. godine u rekordno kratkom roku od svega nekoliko mjeseci donio Odluku Broj: U-II-6251/2016 kojom je u suštini zauzeo stav da bi djelovanje Odbora za etiku u segmentu u kojem bi Odbor (nakon etičkih tijela na razini ustanove u kojoj se povreda dogodila i viših tijela na razini sveučilišta) bio završna razina razmatranja pitanja povrede Etičkog kodeksa Odbora za etiku u znanosti i visokom obrazovanju, bilo neustavno i nezakonito. To je argumentirano time da Odbor po Zakonu o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju ima isključivo konstatacijske ovlasti odnosno Zakonom mu nije dana ovlast da "razmatra i rješava" kao tijelo "završne instance" "u predmetima nečasnih akademskih ponašanja". Ovakvu Odluku Ustavni sud je donio unatoč odredbama članka 112. stavcima 7. i 10. kojima je određeno da „Mišljenja i stajališta o etičkoj prihvatljivosti ili neprihvatljivosti u razmatranim slučajevima Odbor donosi u obliku preporuka, prijedloga ili primjedbi, većinom glasova.“ te da „Odbor može predložiti pokretanje postupka oduzimanja znanstvenog zvanja pred odgovarajućim matičnim odborom“, a koje jasno upućuju da ovlasti Odbora za Etiku premašuju razinu konstatacijskih.

smjeru nerazmjernog ograničenja njihove autonomije i prava na samoupravu, jer će se u takvim okolnostima znanstvena i istraživačka zajednica s pravom odreći odgovornosti za neispunjenje svojih temeljnih zadaća. Nasuprot tome, ispravan pristup traži jasna pravila, puno povjerenje i inzistiranje na odgovornosti te na strogim sankcijama⁴.

❖ NUŽNOST POVEĆANJA STRUČNOSTI NA SVIM RAZINAMA UPRAVLJANJA SUSTAVOM

Paralelno s neopravdanim pokušajima preuzimanja određenih ovlasti koje po prirodi stvari moraju biti povjerene ustanovama, Ministarstvo, uslijed slabosti u svojim stručnim službama, ne uspijeva adekvatno servisirati sustav ni u onim segmentima u kojima bi to sukladno svojim zakonskim obvezama nužno moralo činiti. Navedenu konstataciju osobito potvrđuju primjeri potpune neučinkovitosti Ministarstva u provedbama postupaka upravnih nadzora⁵ i u potpunoj nekompetentnosti vodećih kadrova stručnih službi u području kolektivnog pregovaranja. U Ministarstvu koje u ime Vlade Republike Hrvatske pregovara i sklapa ukupno tri granska kolektivna ugovora, za tri različita sustava u području obrazovanja, to je nedopustivo⁶.

Nedopustiva je činjenica da se slabosti vodećih stručnih kadrova Ministarstva umjesto zapošljavanjem sposobnih kadrova koji će se dugoročno i sustavno baviti određenim segmentima rada Ministarstva, nastoji riješiti povremenim angažiranjem uvijek istih vanjskih pravnih savjetnika koji se tematikom relevantnom za Ministarstvo tek usputno i povremeno bave i nisu u stanju kompetentno odgovoriti na zahtjeve procesa koji se odvijaju na razini Ministarstva. U okolnostima u kojima ne postoji stabilnost ni kontinuitet obrazovne politike na razini bilo kojeg od sustava obrazovanja, kada ne postoji ni kontinuitet u mandatima ministara u trajanju koji bi uopće omogućio barem parcijalnu realizaciju pojedinih ideja i kada nema tzv. „institucionalnog pamćenja“ u smislu kontinuiteta u stručnim i verziranim kadrovima zaposlenima u Ministarstvu, ključne odluke Ministarstva zapravo se donose pod presudnim utjecajem „vanjskih pravnih savjetnika“ koji su jedina konstanta u (ne)funkcioniranju Ministarstva u zadnjem desetljeću. Opravdano je postaviti pitanje, imaju li te jedine konstante u funkcioniranju Ministarstva kakvu odgovornost za

⁴ Primjer pretjeranog i neučinkovitog miješanja izvršne vlasti u upravljačke ingerencije sveučilišta, njihovih sastavnica i javnih znanstvenih instituta jesu uplitanje MZO-a u kadrovsku politiku tih ustanova. Umjesto da se u skladu s odgovornošću koju država ima za sustav znanosti i visokog obrazovanja, programskim ugovorima kao osnovnim mehanizmima financiranja ustanova u tom sustavu, povećava njihova autonomija u svim segmentima rada i samostalnom određivanju svojih ciljeva, (ali naravno uz istovremeno povećanje odgovornosti za ostvarenje tih ciljeva u okviru dodijeljenih sredstava), svjedoci smo konstantnog parcijalnog, nespretnog pa često i nezakonitog uplitanja MZO-a u pojedine segmente upravljanja, naročito u vođenje kadrovske politike ustanova. Tako je u proteklom razdoblju na ustanove u sustavu znanosti i visokog obrazovanja upućeno nebrojeno mnogo naputaka, uputa, mišljenja, plana zapošljavanja, dopuna planova i sličnim imenima nazvanih dokumenata kojima se na različitim osnovama i na nekonzistentan način ograničava zapošljavanje i napredovanje u sustavu. Pri tome se u cijelosti zanemaruju stvarne i razvojne potrebe ustanova i prava zaposlenika. Jedini kriterij je broj zaposlenih i iznos sredstava kojima se financiraju. Upravo takvim postupanjem dugoročno nije moguće podići razinu odgovornosti i kvalitete upravljanja visokim učilištima i javnim znanstvenim institutima.

⁵ Sindikat znanosti je u 2017. godini podnio zahtjev za provedbom upravnog nadzora nad zakonitošću rada i općih akata Hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu, a u vezi nezakonite transformacije te sveučilišne sastavnice iz sveučilišnog centra u odjel kao i radi provedbe prekomjernog i nezakonitog zapošljavanja na toj ustanovi. Također, u istoj je godini podnesen zahtjev za provedbom upravnog nadzora nad radom Hrvatskog veterinarskog instituta. Iako se u oba primjera radi o eklatantnom kršenju zakona i općih akata spomenutih ustanova, Ministarstvo znanosti i dalje nije u stanju provesti relativno jednostavan zakonom propisani postupak iz svoje nadležnosti kojim bi se nedvosmisleno utvrdilo postoje li nezakonitosti na koje upućuju zahtjevi ili ne. Takvim svojim postupanjem Ministarstvo nedvojbeno pridonosi ionako visokoj razini pravne nesigurnosti u sustavu znanosti i visokog obrazovanja.

⁶ U takvim okolnostima socijalni dijalog postaje potpuno neefikasan jer na strani pregovaračkih odbora Vlade ne postoji razumijevanje za opravdanost i potrebu ugovaranja pojedinih prava i njihove precizne određenosti kolektivnim ugovorima, kao ni za njihovim pravovremenim ispunjenjem. U uvjetima kada stručne službe Ministarstva ne vladaju materijom o kojoj se pregovara, same ne mogu ocijeniti kvalitetu prijedloga o kojima se pregovara, ali ni kvalitetu savjeta ili prijedloga koji im se nude od tzv. savjetnika, a za koje je praksa pokazala da su često usmjereni antisindikalno te su ispod odgovarajuće razine kompetentnosti. Zadnji primjer na kojima je posve razvidna antisindikalna usmjerenost i nekompetentnost pravnih savjetnika Vlade Republike Hrvatske, jest primjer pregovora o osnovici za plaće u javnim službama. U navedenim pregovorima, kao i u brojnim drugim pregovorima u kojima je pravni savjetnik pregovaračkim odborima Vlade, izv.prof.dr.sc. Viktor Gotovac opetovano je iznosio stav o tome kako Sporazum o osnovici za obračun plaća u javnim službama te njegove izmjene i dopune nisu pravno valjani dokumenti te da obveze po njemu ne treba ispunjavati. Takvo postupanje sugerirano je Vladi RH bez da ju se istodobno uputilo da pred nadležnim tijelima na bilo koji način taj dokument osporava. Dosadašnje presude prvostupanijskih sudova od kojih većina potvrđuje osnovanost potraživanja javnih službenika po navedenom Sporazumu, pokazuju da se radi o pravno valjanom dokumentu koji obvezuje Vladu RH. Čak i dva prvostupanijska suca koji nisu usvojila tužbene zahtjeve zaposlenika po osnovi Sporazuma o osnovici, suprotno mišljenju spomenutog stručnjaka radnog prava s Pravnog fakulteta u Zagrebu, valjanost Sporazuma nikada nisu doveli u pitanje. Dakle, radi se o eklatantnom primjeru u kojem je između ostaloga i temeljem mišljenja jednog vanjskog savjetnika potencijalno nastala ogromna šteta za državni proračun, ali koje mišljenje je isto tako blokiralo mogućnost da se sporno pitanje između Vlade i socijalnih partnera riješi socijalnim dijalogom.

donošenje niza nezakonitih odluka na razini Ministarstva s izravnim financijskim implikacijama za državni proračun⁷, za nepoštivanje prava ugovorenih kolektivnim ugovorima, za nedopuštenu uplitanje Ministarstva u samoupravne ovlasti ustanova, za kreiranje naručenih rješenja, mišljenja i uputa protivno pravilima struke?

❖ BRIGA ZA SUSTAV ISPRED POLITIČKIH INTERESA

Osim neadekvatne kadrovske strukture koja ne bi bila u stanju provesti ni najbolje zamišljena rješenja, veliki dio odgovornosti za stanje pravnog kaosa na području znanosti i visokog obrazovanja u zadnjih pet godina snosi vrh izvršne vlasti i od njih imenovani ministri, kojih se u navedenom razdoblju izmijenilo ukupno pet⁸. Uzastopnim mijenjanjem ministara znanosti i obrazovanja vlast je pokazala pravu razinu svoje (ne)brige o sustavu jer je svaki novi ministar nesporno značio diskontinuitet, stagnaciju i zaostajanje u sustavu u kojem politika u pravom smislu te riječi i ne postoji. Kada je o radu samih ministara riječ, teško je procijeniti značaj posljedica njihova rada, ali se u tom smislu presedanskim propustom u proteklom razdoblju od pet godina može smatrati nedonošenje odluka u vezi krajnje loših rezultata akreditacijskog postupka provedenih nad pojedinim javnim znanstvenim institutima 2014. godine, a uslijed čega neki od javnih znanstvenih instituta i danas obavljaju znanstvenu djelatnost bez dopusnice. Presedanskim se može smatrati i pokušaj promjene Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju 2017. godine u smjeru koji nije predlagao rješavanje niti jednog vitalnog pitanja sustava, već se bavio osiguravanjem povlastica i statusa nekolicine osoba na ključnim upravljačkim mjestima u sustavu što je nezapamćeni primjer institucionalnog podržavanja akademskog klijenelizma.

❖ ODGOVORNOST AKADEMSKE I ISTRAŽIVAČKE ZAJEDNICE

S punom odgovornošću treba konstatirati da sa hrvatskom akademskom i istraživačkom zajednicom u današnjem trenutku upravljaju umrežene interesne skupine i pojedinci s pogrešnim shvaćanjima odnosa dužnosti i zadaća koje imaju kao znanstvenici, nastavnici i članovi akademske zajednice te osobne koristi i vlastitih interesa. Rad u sustavu znanosti i visokog obrazovanja ne shvaćaju opće korisnim radom koji bi trebao služiti zajednici, već prilikom za zaradu, osobnu promociju ili pak ostvarenjem drugih partikularnih interesa. Te su osobe najodgovornije za osnovanost kritika koje se opravdano mogu uputiti akademskoj i istraživačkoj zajednici, a koje sadržajno upućuju na neispunjavanje njene temeljne misije, na neodgovornost, zatvorenost, isključivost, netransparentnost, korumpiranost i klijenelizam.

Jedan od razloga koji im omogućuje takvo neprihvatljivo djelovanje nalazi se u šumi neusklađenih propisa na svim razinama upravljanja ustanovama, koji često sadrže nedovoljno jasne i kontradiktorne odredbe uslijed čega su podložni različitim tumačenjima i zloupotrebama te su izvor osobite pravne nesigurnosti u sustavu⁹.

Ništa manje odgovorne za gore navedene štetne pojave u sustavu znanosti i visokog obrazovanja nisu ni one osobe koje te pojave jasno razaznaju, ali na njih ne ukazuju i ne čine ništa da ih spriječe. Porazne su činjenice:

- da je na najvećem sveučilištu u zemlji moguće postupati netransparentno, neetično, nezakonito¹⁰;

7 Primjerice nezakonito otkazivanje Kolektivnog ugovora za znanost i visoko obrazovanje (NN 142/10) potkraj 2013. godine.

8 Jovanović (2014.), Mornar (2014. – 2015.), Šustar (2016.) i Barišić (2017.) te Divjak (2017. – danas).

9 Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu je 2016. godine zahvaljujući nizu zakonskih i statutarnih nedorečenosti, a uslijed zadiranja uprave Sveučilišta u Zagrebu u autonomiju te sastavnice bio suočen s krizom upravljanja više od godine dana.

¹⁰ Eklatantni primjer nezakonitog i netransparentnog rada Sveučilišta u Zagrebu je postupak transformacije Hrvatskih studija iz sveučilišnog centra u odjel. Osim što je odluka o ukidanju centra i osnivanju odjela Hrvatskih studija donesena protivno eksplicitnoj odredbi Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju i stoga nezakonita, osim što je Centar ukinut, a da na snazi nije postojao niti jedan pravni akt koji bi regulirao rad novog Odjela u prijelaznom razdoblju, u postupku ustrojavanja Odjela došlo je i do kršenja niza radnih i akademskih prava zaposlenika i razine netransparentnosti koji u akademskoj povijesti nisu zapamćeni. Većina zaposlenika je isključena iz rada naknadno nezakonito formiranih privremenih tijela kao i iz procesa osmišljavanja novih studijskih programa. Brojni zaposlenici koji se nisu slagali s prinudnom nezakonitom upravom Hrvatskih studija izvrgnuti su šikaniranju, uslijed čega su, da bi zaštitili svoj akademski dignitet napustili Hrvatske studije kao mjesto svog zaposlenja. S druge strane na Hrvatskim studijima je od strane Sveučilišta u Zagrebu provedeno nezapamćeno novo masovno zapošljavanje podobnih kadrova, uključujući one koji na drugim sveučilištima nisu mogli dobiti produljenje radnog odnosa iza 65. godine života i koji su opterećeni teškim etičkim teretima plagiranja. Na cjelokupnu situaciju na Hrvatskim studijima (iako su na to bili upozoravani s brojnih strana) nije reagirao ni Senat Sveučilišta niti bilo koje drugo tijelo unutar Sveučilišta, kao što to nije učinila ni šira akademska zajednica niti Ministarstvo znanosti i obrazovanja. U zaštitu

- da umrežene interesne skupine instrumentaliziraju najviše razine vlasti u zemlji da bi očuvale svoje pozicije na izravnu štetu sustava financiranog javnim novcem¹¹;
- da sveučilište ne ispunjava svoje zakonske obveze prema tijelima izvršne vlasti i tijelima s javnim ovlastima¹²;
- da umjesto otvorene komunikacije prema javnosti i svim tijelima zainteresiranim za rad sveučilišta, sveučilište komunicira putem odvjetničkih ureda, a da ti isti odvjetnički uredi preuzimaju ovlasti statutarnih tijela i umjesto njih upravi Sveučilišta po narudžbi daju pravna mišljenja;
- da radi iznesenog mišljenja studenta kojeg je dužno odgajati i poučavati podnosi sudsku tužbu;
- da se na sveučilištu ograničava sloboda govora¹³;
- da se znanstvenici u akademskoj zajednici dijele i razaznaju po stranačkoj pripadnosti i osobnim uvjerenjima, a da dio akademske zajednice takvo postupanje otvoreno ili prešutno podržava, a dio o tome uopće ne govori.

Pobrojanim štetnim pojavama ne suprotstavljaju se niti institucije u sustavu znanosti i visokog obrazovanja koje bi to prema društvenoj ulozi i zakonom definiranim ovlastima i zadaćama naročito bile dužne.

Treba konstatirati da je alarmantno stanje po pitanju pravne sigurnosti u sustavu znanosti i visokog obrazovanja povezano i s činjenicom da mnogobrojne institucije u tom sustavu ne ispunjavaju ni svoje temeljne obveze iz zakonskih i podzakonskih akata, a osobito to ne čine na razini koja se od najviših akademskih tijela očekuje. Tako Nacionalno vijeće za znanost, visoko obrazovanja i tehnološki razvoj nikada nije ispunilo svoju zakonsku obvezu propisivanja kriterija izvrsnosti za produljenje ugovora o radu znanstvenicima i nastavnicima nakon navršene 65. godine života, kao što nije ispunilo ni zakonsku obvezu propisivanja minimalnih uvjeta za reizbor na znanstvena, znanstveno-nastavna, umjetničko nastavna, suradnička i stručna radna mjesta u sustavu znanosti i visokog obrazovanja. Pojedine svoje zakonske funkcije to najvažnije strateško tijelo u sustavu izvršilo je toliko neadekvatno da se čine opravdanima kritike da mu pojedine funkcije nikada nisu smjele biti povjerene. Primjeri takvog nekvalitetnog ispunjavanja obveza Nacionalnog vijeća jest njegova ovlast potvrđivanja opravdanosti pokretanja novih studijskih programa, a koja je rezultirala njihovim prekomjernim brojem, kao i primjer neadekvatnog interveniranja u Pravilnik o uvjetima za izbor u znanstvena zvanja.

Slične se zamjerke mogu uputiti i Rektorskom zboru u čijoj je nadležnosti donošenje uvjeta za izbor u znanstveno-nastavna, umjetničko-nastavna i nastavna zvanja. Umjesto da svoju ovlast koristi kao alat kojim se značajno može utjecati na kvalitetu nastavnog i stručnog rada na visokim učilištima, od Rektorskog zbora taj je instrument prepoznat jedino u smislu koncipiranja kvazikriterija kojima je nastavnu aktivnost moguće zamijeniti radom koji ni u kojem segmentu nije od važnosti za nastavničku profesiju. Ovakav pristup Rektorskog zbora ispunjenju jedne od svojih temeljnih zadaća najbolje odražava ozbiljnost stanja u sustavu visokog obrazovanja te potrebu njegove korjenite reforme na svim razinama.

akademske i radne prava zaposlenika, osim njih samih ustao je jedino Sindikat. Sudski epilog zabrane organiziranog štrajka kao i ocjene zakonitosti odluke o osnivanju Odjela Hrvatski studiji još se uvijek čeka.

¹¹ U razdoblju od 2014. do danas Ustavni sud je razmatrao tri zahtjeva za ocjenom ustavnosti i zakonitosti pojedinih zakonskih i podzakonskih akata donesenih u sustavu znanosti i visokog obrazovanja. 2014. godine u ekspresnom je roku riješio pitanje produljenja radnog odnosa iza 65. godine života znanstvenika i nastavnika u trajnom zvanju, izuzevši ih od općih pravila zakona važećih za osobe koje 2013. godine nisu bile u trajnom zvanju. Drugi put Ustavni sud je hitno intervenirao da bi zaštitio visinu plaća rektora i prorektora, a treći put da bi u zaštiti autonomije sveučilišta ograničio ovlasti Odbora za etiku u sustavu znanosti i visokog obrazovanja. Indikativno je za istaknuti da je u vrijeme ocjene ustavnosti ovlasti Etičkog odbora i sam predsjednik Ustavnog suda, inače zaposlenik Pravnog fakulteta u Zagrebu, bio opterećen sumnjama o plagijatu. Trenutno je na prijedlog rektora Damira Borasa u proceduri ocjene ustavnosti i zakonitosti članak 113. Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju koji propisuje pravo i obvezu Ministarstva znanosti i obrazovanja da provodi upravni nadzor nad zakonitošću rada i općih akata sveučilišta. Ukidanjem tog članka država bi izgubila jedini preostali mehanizam putem kojega donekle može kontrolirati ispunjava li sveučilište zakonito javne ovlasti u području znanosti i visokog obrazovanja.

¹² Unatoč zahtjevu i brojnim požurnicama, Sveučilište u Zagrebu kontinuirano odbija dostaviti Ministarstvu znanosti i visokog obrazovanja relevantnu dokumentaciju temeljem koje bi Ministarstvo trebalo provesti upravni nadzor nad Hrvatskim studijima. Također, to Sveučilište tražene podatke odbija dostaviti i Uredu pučke pravobraniteljice kao i fizičkim i pravnim osobama koje od Sveučilišta traže podatke temeljem Zakona o pravu na pristup informacijama.

¹³ Predstavnica Sindikata znanosti u Senatu Sveučilišta u Zagrebu, zbog ukazivanja na nepravilan i nezakonit rad na Sveučilištu, u prošle četiri godine opetovano je bila suočavana s uskratom prava na iznošenje mišljenja i prava na mogućnosti ravnopravnog sudjelovanja u radu Senata, a kao osvetu za njen rad sa sveučilišta je išla inicijativa da se u Lex Borasu unese zakonska odredba po kojoj Sindikat ne bi više imao predstavnika u radu Senata.